

ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА

Кафедра правознавства та фінансів

Затверджую

Директор

Надія МЯКУШКО

» _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансовий менеджмент

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма **Фінанси, банківська справа та страхування**

(назва освітньої програми)

освітнього рівня **Магістр**

(назва освітнього рівня)

галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ії) _____

(назва спеціалізації)

Обсяг, кредитів: **4**

Форма підсумкового контролю: **ЕКЗАМЕН**

Полтава 2023 рік

Робоча програма _____ **Фінансовий менеджмент** _____
(назва навчальної дисципліни)

для студентів за галуззю знань **07 «Управління та адміністрування»**,
спеціальністю **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**.

«28» серпня 2023 року - 35 с.

Розробники:

к.е.н., доц., професор кафедри правознавства та фінансів Р. Шаравара

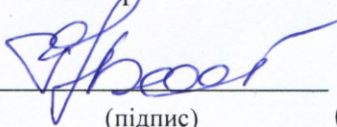
Викладачі:

к.е.н., доц., професор кафедри правознавства та фінансів Р. Шаравара

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри правознавства і фінансів

Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри правознавства і фінансів

Басенко Р.О

(прізвище та ініціали)

«_28_»серпня 2023 року

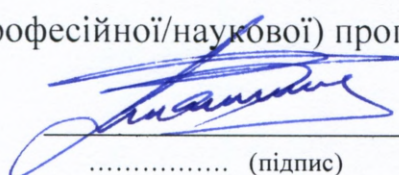
Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної / наукової) програми (керівником проектної групи)

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

(назва освітньої програми)

«30» серпня . 2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи)

.....

(Шаравара Р.І.)

(прізвище та ініціали)

ПРОЛОНГАЦІЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

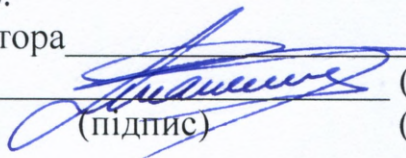
Навчальний рік	20___/20___	20___/20___	20___/20___	20___/20___
Дата засідання кафедри / циклової комісії				
№ протоколу				
Підпис завідувача кафедри / голови циклової комісії				

Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу <http://vo.ukraine.edu.ua/> за адресою: _____.
(вказати адресу)

Робочу програму перевірено

_____ 2023 р.

Перший заступник директора _____

(підпис)

(Шаравара Р.І.)

(прізвище та ініціали)

Зміст

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	
2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	
3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	
4.1. Анотація дисципліни.....	
4.2. Структура навчальної дисципліни.....	
4.2.1. Тематичний план.....	
4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни.....	
4.3. Форми організації занять.....	
4.3.1. Теми семінарських занять.....	
4.3.2. Теми практичних занять.....	
4.3.3. Теми лабораторних занять.....	
4.3.4. Індивідуальні завдання.....	
4.3.5. Індивідуальна навчально-дослідна робота.....	
4.3.6. Теми самостійної роботи студентів.....	
5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	
5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.....	
5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально- пізнавальної діяльності.....	
5.3. Інклюзивні методи навчання.....	
6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	
6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.....	
6.2. Система оцінювання роботи студентів/аспірантів упродовж семестру.....	
6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS.....	
6.4. Оцінка за екзамен: шкала оцінювання національна та ECTS.....	
6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS.....	
6.6. Розподіл балів, які отримують студенти.....	
6.7. Орієнтовний перелік питань до екзамену (заліку).....	
7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	
7.1. Навчально-методичні аудіо- і відеоматеріали, у т.ч. для студентів з інвалідністю.....	
7.2. Глосарій (термінологічний словник).....	
7.3. Рекомендована література.....	
7.4. Інформаційні ресурси.....	
8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 4	Галузь знань 07 управління та адміністрування (шифр і назва)	Вид дисципліни обов’язкова (обов’язкова чи за вибором студента)	
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (шифр і назва)	Цикл підготовки загальний (загальний чи професійний)	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Мова викладання, навчання та оцінювання: українська (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
	16 год.		4 год.
	Практичні, семінарські		
	14 год.		4 год.
	Лабораторні		
	год.		год.
	Самостійна робота		
	90 год.		112 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид семестрового контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2

для заочної форми навчання – 1:8

2. Мета та завдання початкової дисципліни

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» – є базовою нормативною дисципліною циклу професійної підготовки магістрів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» і орієнтована на засвоєння студентами сучасних методів управління фінансами суб'єктів господарської діяльності.

Мета вивчення дисципліни – надання майбутнім фахівцям з фінансів, банківської справи та страхування знань щодо прийомів і методів управління різними аспектами фінансової діяльності суб'єктів господарювання та формування практичних навичок їх застосування при розробці та обґрунтуванні управлінських рішень щодо формування, використання та інвестування фінансових ресурсів у процесі їх господарської діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння загальних категорій з фінансового менеджменту;
- ознайомлення з функціями та складовими механізму фінансового менеджменту та їх реалізацією в процесі управління фінансовою діяльністю підприємств;
- оволодіння сучасними методами фінансового управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками та фінансовими ризиками;
- набуття практичних навичок обробки фінансової та іншої управлінської інформації;
- формування управлінських вмінь і навичок в сфері залучення і використання фінансових ресурсів на основі вивчення сучасної практики фінансової діяльності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ, ВІДПОВІДНІСТЬ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ КОМПОНЕНТАМ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- загальні основи управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками, фінансовими ризиками;
 - основні підходи до вибору політики формування активів, власних фінансових ресурсів, інвестицій;
 - принципи формування активів, капіталу, кредитної, дивідендної, інвестиційної політики підприємства;
 - напрями та методи оптимізації складу операційних активів, власних та позикових коштів, грошових потоків;
 - шляхи управління прибутком, отриманим від різних видів фінансовогосподарської діяльності;
 - принципи, антикризового фінансового управління та систему експресдіагностики;
 - методичний інструментарій для обґрунтування і контролю конкретних управлінських рішень в різних сферах фінансової діяльності підприємства;
 - системи інформаційного, аналітичного, контрольного забезпечення фінансового менеджменту.

вміти:

- аналізувати фінансові звіти підприємства і грамотно інтерпретувати результати аналізу;
- визначати джерела фінансування активів та капіталу підприємства;
- застосовувати методи оптимізації загальної потреби в активах, капіталі, структури джерел фінансування активів;
- здійснювати оцінку окремих елементів капіталу;
- оцінювати ефективність операцій по вкладенню капіталу;
- здійснювати планування грошових потоків;
- застосовувати механізми управління структурою капіталу та операційним прибутком;
- оцінювати альтернативні інвестиційні рішення;
- вимірювати рівень фінансових ризиків;
- застосовувати систему раннього попередження і реагування при кризових ситуаціях;
- застосовувати методи фінансового планування та прогнозування;
- формулювати та обґрунтовувати управлінські рішення з усіх аспектів фінансової діяльності підприємства.

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності загальних програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9
ВК2.7	+			+	+	+	+	+	+
	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	ЗК 13	ЗК 14	ЗК 15			
ВК2.7									

Рядок дисципліни в «Матриці відповідності спеціальних (фахових) програмних компетентностей компонентам освітньої програми»

	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9
ВК2.7	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13	СК 14	СК 15	СК 16		
ВК2.7									

Рядок дисципліни в «Матриці забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми»

	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 7	ПРН 8	ПРН 9	ПРН 10	ПРН 11
ВК2.7	+	+	+	+	+	+	+	+

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» призначена для вивчення студентами, які отримують економічну освіту освітнього рівня «Магістр».

Мета вивчення дисципліни – надання майбутнім фахівцям з фінансів, банківської справи та страхування знань щодо прийомів і методів управління різними аспектами фінансової діяльності суб'єктів господарювання та формування практичних навичок їх застосування при розробці та обґрунтуванні управлінських рішень щодо формування, використання та інвестування фінансових ресурсів у процесі їх господарської діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння загальних категорій з фінансового менеджменту;
- ознайомлення з функціями та складовими механізми фінансового менеджменту та їх реалізацією в процесі управління фінансовою діяльністю підприємств;
- оволодіння сучасними методами фінансового управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками та фінансовими ризиками;
- набуття практичних навичок обробки фінансової та іншої управлінської інформації;
- формування управлінських вмінь і навичок в сфері залучення і використання фінансових ресурсів на основі вивчення сучасної практики фінансової діяльності.

Предметом вивчення дисципліни є економічні відносини, що виникають у процесі управління фінансами підприємств.

ЗМІСТ НАЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Змістовий модуль 1. Фінансовий менеджмент як складова механізму управління підприємством

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

Змістовий модуль 2. Загальні основи управління активами і капіталом

Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві

Тема 5. Управління прибутком

Тема 6. Управління активами

Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу

Змістовий модуль 3. Загальні основи управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризового управління

Тема 8. Управління інвестиціями

Тема 9. Управління фінансовими ризиками

Тема 10. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування

Тема 11. Антикризове фінансове управління на підприємстві

Дисципліни, вивчення яких обов'язково передують цій дисципліні:

Вихідна дисципліна для ОС «Магістр»

Міжпредметні зв'язки: Вивчення дисципліни «Фінансовий менеджмент» тісно взаємопов'язано з вивченням із такими фінансовими дисциплінами як: «Банківський менеджмент», «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Гроші та кредит», «Інвестування», «Бізнес-план підприємства», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Аналіз інвестиційних проектів» та ін.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Змістовний модуль 1 Фінансовий менеджмент як складова механізму управління підприємством															
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	8	1	1				6	12						12	АР: СР: ІР:
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	8	1	1				6	12						12	АР: СР:
Тема 3. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	12	2	2				8	14						14	
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4				20	38						38	
Змістовний модуль 2. Загальні основи управління активами і капіталом															
Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві	13	2	2				9	11	1					10	
Тема 5. Управління прибутком	12	2	1				9	10	1					9	
Тема 6. Управління активами	12	2	1				9	10		1				9	
Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу	10	1	1				8	10		1				9	
Модульний															

контроль															
Разом за змістовим модулем 2	47	7	5				35	41	2	2				37	
Змістовний модуль 3. Загальні основи управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризового управління															
Тема 8. Управління інвестиціями	10	1	1				8	10		1				9	AP: CP:
Тема 9. Управління фінансовими ризиками	11	1	1				9	11	1					10	
Тема 10. Внутрішньофінансове прогнозування та планування	11	1	1				9	10		1				9	
Тема 11. Антикризове фінансове управління на підприємстві	13	2	2				9	10	1					9	
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 3	45	5	5				35	41	2	2				37	
Усього годин	120	16	14				90	120	4	4				112	

4.2.2. Навчально-методична картка дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Разом: 120 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 90 год., підсумковий контроль – 2 год.

Модулі	Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3							
Назва модуля	Фінансовий менеджмент як складова механізму управління підприємством			Загальні основи управління активами і капіталом				Загальні основи управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризового управління							
Кількість балів за модуль	8 балів			24 бали				28 балів							
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11				
Теми лекцій	<i>T.1</i>	<i>T.2</i>	<i>T.3</i>	<i>T.4</i>	<i>T.5</i>	<i>T.6</i>	<i>T.7</i>	<i>T.8</i>	<i>T.9</i>	<i>T.10</i>	<i>T.11</i>				
Теми семінарських занять															
Теми практичних занять	<i>T.1</i>	<i>T.2</i>	<i>T.3</i>	<i>T.4</i>	<i>T.5</i>	<i>T.6</i>	<i>T.7</i>	<i>T.8</i>	<i>T.9</i>	<i>T.10</i>	<i>T.11</i>				
Теми лабораторних занять															
Самостійна робота	3 бали	3 бали	2 бали	9 балів	5 балів	5 балів	5 балів	8 балів	8 балів	6 балів	6 балів				
Тести															
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи (3*5= 15 балів)														
Підсумковий контроль	Екзамен														

4.3. Форми організації занять

4.3.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	1/-
2	Система забезпечення фінансового менеджменту	1/-
3	Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	2/-
4	Управління грошовими потоками на підприємстві	2/1
5	Управління прибутком	1/-
6	Управління активами	1/1
7	Вартість і оптимізація структури капіталу	1/1
8	Управління інвестиціями	1/1
9	Управління фінансовими ризиками	1/-
10	Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	1/1
11	Антикризове фінансове управління на підприємстві	2/-
	Разом	14/4

4.3.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

4.3.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

4.3.4. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань навчальним планом не передбачено

4.3.6. Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	6/12
2	Система забезпечення фінансового менеджменту	6/12
3	Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	8/14
4	Управління грошовими потоками на підприємстві	9/10
5	Управління прибутком	9/9
6	Управління активами	9/9
7	Вартість і оптимізація структури капіталу	10/9
8	Управління інвестиціями	10/9
9	Управління фінансовими ризиками	11/10
10	Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	9/9
11	Антикризове фінансове управління на підприємстві	9/9
	Разом	90/112

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Загальні основи управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризового управління			
Тема 1. (6 год.)	Практичне заняття	2	I
Тема 2 (6 год.)	Практичне заняття	2	I
Тема 3. (8 год.)	Практичне заняття	4	II
<i>Всього: 20 год.</i>	<i>Всього: 8 балів</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Загальні основи управління активами і капіталом			
Тема 4. (9 год.)	Практичне заняття	2	II
Тема 5. (9 год.)	Практичне заняття	4	VI
Тема 6. (9 год.)	Практичне заняття	4	VII
Тема 7. (8 год.)	Практичне заняття	4	VII
<i>Всього: 35 год.</i>	<i>Всього: 12 балів</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Загальні основи управління інвестиціями, фінансовими ризиками та антикризового управління			
Тема 8. (8 год.)	Практичне заняття	4	VIII
Тема 9. (9 год.)	Практичне заняття	2	VIII
Тема 10. (9 год.)	Практичне заняття	2	IX
Тема 11. (9 год.)	Практичне заняття	2	IX
<i>Всього: 35 год.</i>	<i>Всього: 10 балів</i>		
<i>Разом: 90 год.</i>	<i>Разом: 30 балів</i>		

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

5.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *словесні*: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням

комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда;

- *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація;
- *практичні*: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

5.2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

5.3. Інклюзивні методи навчання

1. Методи формування свідомості: бесіда, диспут, лекція, приклад, пояснення, переконання.

2. Метод організації діяльності та формування суспільної поведінки особистості: вправи, привчання, виховні ситуації, приклад.

3. Методи мотивації та стимулювання: вимога, громадська думка. Вважаємо, що неприпустимо застосовувати в інклюзивному вихованні методи емоційного стимулювання – змагання, заохочення, переконання.

4. Метод самовиховання: самопізнання, самооцінювання, саморегуляція.

5. Методи соціально-психологічної допомоги: психологічне консультування, аутотренінг, стимуляційні ігри.

6. Спеціальні методи: патронат, супровід, тренінг, медіація.

7. Спеціальні методи педагогічної корекції, які варто використовувати для цілеспрямованого виправлення поведінки або інших порушень, викликаних спільною причиною. До спеціальних методів корекційної роботи належать: суб'єктивно-прагматичний метод, метод заміщення, метод "вибуху", метод природних наслідків і трудовий метод.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчальна дисципліна оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з **3** модулів.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за кожен змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних, лабораторних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

6.1. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

6.2. Система оцінювання роботи студентів упродовж семестру

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
I. Обов'язкові							
1.1. Відвідування лекцій	1						
1.2. Відвідування практичних занять	0						
1.3. Робота на практичному занятті	4						
1.4. Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	0						
1.5. Виконання завдань для самостійної роботи	5						
1.6. Виконання модульної роботи	10						
1.7. Виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ)	2						
Разом				-		-	
Максимальна кількість балів за обов'язкові види роботи: 40							
II. Вибіркові							
Виконання завдань для самостійного опрацювання							
2.1. Складання ситуаційних завдань із різних тем курсу	0						
2.2. Огляд літератури з конкретної тематики	5						
2.3. Складання ділової гри з конкретним прикладним матеріалом з будь-якої теми курсу	5						
2.4. Підготовка наукової статті з будь-якої теми курсу	5						
2.5. Участь у науковій студентській конференції	5						
2.6. Дослідження українського чи закордонного досвіду	3						
Разом						-	
Максимальна кількість балів за вибіркові види роботи: 20							
Всього балів за теоретичний і практичний курс: 60							

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Оцінка за теоретичний і практичний курс: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
66 – 70 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
58 – 65	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
45 – 57	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
30 – 44	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 29		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.4. Оцінка за іспит: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
26 – 30 та більше	<i>відмінно</i>	5	A	<i>відмінно</i>
20 – 25	<i>добре</i>	4	BC	<i>добре</i>
16 – 19	<i>задовільно</i>	3	DE	<i>задовільно</i>
9 – 15	<i>незадовільно</i>	2	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 8		2	F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

6.5. Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	відмінно	5	зараховано	A	відмінно
82 – 89	добре	4		B	добре (дуже добре)
75 – 81	добре	4		C	добре
64 – 74	задовільно	3		D	задовільно
60 – 63	задовільно	3		E	задовільно (достатньо)
35 – 59	незадовільно	2	не зараховано	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	незадовільно	2		F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1.6. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T.9	T.10	T.11		
4	4	6	6	6	6	6	6	6	5	5	40	100

6.7. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Фінансовий менеджмент»

1. Сутність фінансового менеджменту та його спрямованість в умовах реального виробництва.
2. Фінансовий менеджмент як складова загальної системи управління підприємством.
3. Характеристика об'єкта і суб'єкта фінансового менеджменту.
4. Склад, характеристика та зміст фінансової звітності згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.
5. Мета, основні завдання і функції фінансового менеджменту.

6. Принципи фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту.

7. Організаційне та інформаційне забезпечення фінансового менеджменту.

8. Фінансова інформація як важливий чинник фінансової діяльності підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.

9. Характеристика каналів розповсюдження фінансової інформації та класифікація користувачів.

10. Характеристика форм фінансової звітності як основного джерела інформації.

11. Зміст і завдання аналізу фінансової звітності підприємства як передумови прийняття фінансових рішень.

12. Методи аналізу фінансової звітності підприємства та їх використання в процесі прийняття рішень щодо управління фінансами підприємства.

13. Система показників фінансового стану підприємства.

14. Сутність вартості грошей у часі та її вплив на прийняття фінансових рішень.

15. Сутність майбутньої вартості грошей у часі.

16. Основні чинники, що впливають на зміну вартості грошей у часі.

17. Поточна вартість грошей і її сутність. Фінансова рента та її складові. Класифікація анuitетів за основними ознаками.

18. Зміст, основні завдання та функції управління прибутком підприємства.

19. Мета і завдання управління витратами підприємства.

20. Вплив витрат на розрахунок точки беззбитковості. Сутність запасу фінансової міцності підприємства.

21. Визначення ефекту операційного важеля та його впливу на прийняття управлінського рішення щодо структури витрат підприємства.

22. Сутність дивідендної політики. Оптимальна дивідендна політика підприємства.

23. Характеристика основних чинників, що впливають на розроблення дивідендної політики підприємства.

24. Характеристика консервативного та компромісного підходів у розробленні дивідендної політики.

25. Характеристика компромісного та агресивного підходів у процесі формування дивідендної політики.

26. Політика управління необоротними активами підприємства.

27. Політика управління оборотним капіталом підприємства. Характеристика агресивної, консервативної та компромісної моделей формування поточних активів та поточних пасивів підприємства.

28. Характеристика методу ABC-контролю та його використання в процесі управління оборотними активами підприємства.

29. Політика управління виробничими запасами підприємства. Модель розрахунку оптимальної партії постачання (модель Уїлсона).

30. Політика управління дебіторською заборгованістю. Оптимальна кредитна політика підприємства.

31. Характеристика консервативної та агресивної кредитної політики підприємства.

32. Політика управління грошовими активами підприємства. Характеристика моделей управління грошовими активами підприємства. Модель Баумоля. Модель Міллера - Орра.

33. Поняття вартості капіталу підприємства та принципи її оцінки. Необхідність застосування показника вартості капіталу в процесі управління фінансами підприємства.

34. Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.

35. Особливості оцінки вартості власного капіталу.

36. Особливості оцінки вартості позикового капіталу.

37. Розроблення емісійної політики підприємства - емітента акцій.

38. Визначення вартості облігацій. Особливості емісійної політики підприємства - емітента облігацій.

39. Характеристика чинників, що впливають на формування структури капіталу підприємства.

40. Використання ефекту фінансового важеля при оптимізації структури капіталу. Характеристика складових елементів ефекту фінансового важеля підприємства.

41. Визначення ефекту комплексного виробничо-фінансового важеля.

42. Оптимізація структури капіталу підприємства.

43. Сутність і значення політики управління інвестиційною діяльністю підприємства.

44. Політика управління реальними інвестиціями підприємства.

45. Форми фінансових інвестицій і особливості управління ними.

46. Методи оцінки фінансових інвестицій підприємства.

47. Особливості управління портфелем фінансових інвестицій підприємства.

48. Сутність і значення політики управління грошовими потоками підприємства.

49. Головна мета, принципи та етапи управління грошовими потоками підприємства.

50. Характеристика грошових потоків за основними класифікаційними ознаками з метою ефективного управління ними.

51. Методи оптимізації грошового потоку в короткостроковому періоді часу.

52. Методи оптимізації грошового потоку в довгостроковому періоді часу.

53. Методи оптимізації дефіцитного грошового потоку підприємства.

54. Методи оптимізації надлишкового грошового потоку підприємства.

55. Сутність, мета та завдання фінансового планування і прогнозування на підприємстві.

56. Перспективне, поточне та оперативне фінансове планування: їх сутність та взаємозв'язок.

57. Сутність та етапи розроблення політики антикризового фінансового управління підприємством при загрозі банкрутства.

58. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.

59. Сутність зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Сутність та форми санації підприємства.

60. Поняття «банкрутство» як економічна та юридична категорії. Правові умови визнання підприємства банкрутом. Наслідки банкрутства. Методи прогнозування банкрутства підприємства.

61. Економічна сутність і класифікація фінансових ризиків підприємства

62. Завдання управління фінансовими ризиками. Методи оцінки рівня фінансових ризиків

БІЛЕТИ ДО ІСПИТУ

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права
КАФЕДРА правознавства та фінансів

Освітній ступінь : **Магістр**

Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**

Семестр: **I**

Навчальна дисципліна: **Фінансовий менеджмент**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Економічна сутність і класифікація фінансових ризиків підприємства.
2. Середньозважена вартість капіталу. Гранична вартість капіталу. Гранична ефективність капіталу.
3. Практичне завдання.

Керівництво підприємства розглядає питання про модернізацію обладнання. Витрати на проведення модернізації складають 480000 грн. Очікуваний строк експлуатації обладнання 7 років. При цьому після модернізації щорічний чистий грошовий потік зросте з 120000грн. до 210000грн. Якщо не модернізувати обладнання, то воно не має залишкової ринкової вартості. При модернізації залишкова вартість обладнання через сім років складе 180000 грн. Вартість капіталу компанії 18%.

Необхідно оцінити доцільність модернізації, використовуючи показник NPV та зробити відповідні висновки.

Затверджено на засіданні кафедри правознавства

Протокол № __ від « » _____ 202__ року.

Завідувач кафедри _____ Р. Басенко
(підпис) (ПІБ)

Екзаменатор _____ Р. Шаравара
(підпис) (посада, ПІБ)

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Вказати, наприклад, опорний конспект лекцій; конспект; підручник; навчальний посібник; методичні вказівки; орієнтовну тематику реферативних досліджень, творчих робіт, повідомлень; нормативні документи; ілюстративні матеріали; збірки тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів; запитання і завдання до заліку; завдання для проведення комплексної контрольної роботи (ККР) тощо.

Для інклюзивного навчання:

- методики диференційованого підходу до процесу навчання й оцінювання знань, умінь і здібностей студентів з інвалідністю;
- дистанційні програми навчання для студентів із проблемами слуху і порушеннями опорно-рухового апарату.
- спеціалізовані комп'ютерні програми для навчання осіб з інвалідністю;
- забезпечення осіб із проблемами зору спеціальною літературою: книгами, підручниками, навчальними посібниками, журналами, надрукованими шрифтом Брайля та укрупненим шрифтом, і звуковими комп'ютерними програмами;
- наявність аудіовізуальних засобів навчання, спеціальної навчально-методичної літератури в електронному, друкованому, аудіовізуальному форматах для осіб з інвалідністю;
- дидактичні матеріали та засоби навчання осіб з інвалідністю для дистанційної та відкритої форм навчання.

7.2. Глосарій

(термінологічний словник)

Агресивна кредитна політика - форма кредитної діяльності, що ставить пріоритетною метою максимізацію додаткового прибутку за рахунок розширення продажу продукції в кредит, не рахуючись з високим рівнем кредитного ризику, який супроводжує ці операції.

Агресивна політика формування оборотних активів - підхід до формування оборотних активів, що полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими їх видами.

Акредитив - умовне грошове зобов'язання банку, що видається їм за дорученням платника на користь продавця. Банк, який видав акредитив (банк-емітент), зобов'язаний здійснити платіж за продукцію.

Активи - економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку.

Активи оборотні - сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаних протягом одного операційного циклу.

Акція - цінний папір, що засвідчує пайову участь власника в капіталі ділової одиниці бізнесу, що має статус юридичної особи у формі корпорації. Акція є частка акціонера у всьому тому, що має компанія, його узаконене право на частину капіталу, майна, доходу.

Арбітраж - отримання безризикової прибутку шляхом використання різних цін на однакову продукцію або цінні папери. Арбітраж, як правило, складається з продажу цінного паперу за відносно високою ціною і одночасної покупки такої ж цінного паперу (або се функціонального еквівалента) за відносно низькою ціною. Оскільки арбітражні доходи є безризиковими за визначенням, то всі інвестори прагнуть отримувати такі доходи при кожній нагоді.

Баланс - головна форма бухгалтерської звітності. Він показує стан майна (активів) підприємства та джерела їх формування на певну дату);

Коефіцієнт бета - показник, який характеризує індивідуальний рівень систематичного ризику, пов'язаний з вкладеннями в конкретні активи (проекти, підприємства). Значення бета-коефіцієнта, більше 1, означає, що ризик інвестування в конкретний актив (вимірюваний середньоквадратическим відхиленням) вище середнього ризику але ринку, а отже, власники активу вправі очікувати від нього і більшої прибутковості.

Майбутня вартість грошових коштів (future value), FV_f - сума грошей, яка буде отримана в результаті їх інвестування на певний період часу в майбутньому при певній процентній ставці. Процес обчислення майбутньої вартості називається *компаундированием*.

Вексель - борговий цінний папір, яка є засобом оформлення комерційного кредиту, пов'язаного з наданням постачальниками своїм споживачам відстрочки платежу за поставлену продукцію або виконані роботи.

Венчурний капітал - фінансові ресурси, що надаються професійними інвесторами, які інвестують в молоді, швидко зростаючі компанії, що володіють потенціалом перетворення в компанії, що вносять значний вклад в економіку. Венчурний капітал є важливим джерелом власних коштів для початківців компаній.

Необоротні активи - частина активів підприємства, яка має тривалий період

функціонування. Необоротні активи складаються з основних фондів, нематеріальних активів, вкладень у незавершене капітальне будівництво, довгострокових фінансових вкладень в цінні папери та статутний капітал інших підприємств, інших необоротних активів.

Внутрішня норма прибутковості інвестиційного проекту (internal rate of return) - максимально можлива ставка прибутковості, при якій проект ще окупається. При внутрішній нормі прибутковості чиста поточна вартість проекту дорівнює нулю. Проект є прийнятним, якщо його внутрішня норма прибутковості перевищує рівень прибутковості, необхідний інвестором.

Дебіторська заборгованість - сума заборгованості на користь підприємства, представлена фінансовими зобов'язаннями юридичних і фізичних осіб.

Грошові активи - сукупна сума грошових коштів підприємства, що знаходяться в його розпорядженні на певну дату і представляють собою його активи у формі готових засобів платежу.

Діагностика - категорія антикризового управління, яка володіє специфічним порядком зв'язків, структурою, функціями. Метою діагностики в антикризовому управлінні є своєчасне розпізнавання ознак і природи кризи, а також локалізація його небажаних впливів.

Дивідендна політика - складова частина політики розподілу прибутку, що визначає порядок, розміри і форму виплат прибутку власникам. Орієнтована на максимізацію цінності компанії для акціонерів.

Динамічні методи інвестиційних розрахунків - методи, що застосовуються в тому випадку, коли проект є довгостроковим, а витрати і доходи інвестора значно коливаються протягом періоду реалізації проекту.

Дисконтування - обчислення поточної вартості якоїсь грошової суми.

Довгострокові фінансові вкладення - частина необоротних активів, що складається з інвестицій у дочірні, залежні та інші суспільства і організації, довгострокові державні, муніципальні та корпоративні цінні папери, а також власні акції, викуплені в акціонерів і непогашаємі в поточному році.

Прибутковість облігації до погашення (yield to maturity), YTM, - єдина ставка прибутковості, урівнююча грошові потоки власникам (купонні виплати) та поточний курс облігації. Визначається поточним ринковим курсом облігації та за своєю економічною сутністю являє внутрішню норму прибутковості, з якою порівнюється ставка купона.

Дюрація облігації (duration) - середньозважена зрілість потоку платежів, пов'язаних з певною облігацією. Чим вище дюрація, тим більш ризиковано інвестування в облігацію.

Єврооблігації - облігації, номіновані в іноземній валюті (доларах США або євро) і обертаються на міжнародному фондовому ринку.

Життєвий цикл інвестиційного проекту - проміжок часу між розпочатому проекту і його завершенням.

Життєвий цикл підприємства - загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі.

Позиковий капітал - залучені для фінансування розвитку підприємства на поворотній основі кошти та інше майно. Позиковий капітал класифікується за видами, термінами використання та іншими ознаками. Всі форми позикового капітала, використовуюваного підприємством, являють собою його фінансові зобов'язання, що підлягають погашенню в передбачені терміни.

Застава - форма забезпечення фінансових зобов'язань, заснована на праві однієї особи

зберігати у своїй власності майно, що належить іншій особі, поки його фінансові претензії до власника цього майна не будуть задоволені. Предметом застави може бути як майно, так і майнові права.

Інвестиції - вкладення грошових коштів та інших цінностей в цілях отримання доходу або іншого корисного ефекту.

Інвестиційний проект - обґрунтування економічної доцільності, обсягу і термінів здійснення капітальних вкладень, у тому числі необхідна проектно-кошторисна документація, розроблена відповідно до законодавства РФ і затвердженими в установленому порядку стандартів (нормами і правилами), а також опис практичних дій по здійсненню інвестицій (бізнес-план).

Капітал - фінансові ресурси компанії, приватних осіб або держави, необхідні для створення підприємства або реалізації інвестиційного проекту (розвитку підприємства). Ринки, на яких держава, юридичні та фізичні особи реалізують свої фінансові активи (ланцюгові папери) для отримання необхідного фінансування, називаються **ринками капіталу**.

Коефіцієнт ануїтету - показник, що характеризує розмір постійних щорічних грошових потоків, сучасна вартість яких дорівнює одній грошовій одиниці для заданої кількості років і при заданій процентній ставці.

Коефіцієнт варіації - співвідношення ризику й доходу по проекту. Чим він вищий, тим більше ризикованим є проект. Коефіцієнт варіації дозволяє визначити рівень ризику, якщо показники середніх очікуваних доходів за проектами різні.

Коефіцієнт дисконтування (приведення сум, одержуваних у майбутньому, до справжнього моменту) - показник, що відображає сьогодишню вартість грошової одиниці, яка буде отримана через I періодів часу при процентній ставці p

Коефіцієнт накопичення (складного відсотка, майбутньої вартості) - показник, що характеризує майбутню вартість грошової одиниці після заданого числа періодів часу I і при заданій процентній ставці.

Коефіцієнти оцінки оборотності капіталу - система показників фінансової активності підприємства, що характеризують, наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнти оцінки рентабельності - система показників, що характеризують здатність підприємства генерувати необхідний прибуток в процесі використання капіталу і визначальну ефективність цього використання.

Кредит - надання позичальнику коштів у грошовій або іншій формах на встановлений термін під певний відсоток.

Кредитна політика - розроблюваний підприємством механізм управління дебіторською заборгованістю. Це сукупність умов, на яких підприємство укладає договори зі своїми покупцями (дебіторами).

Кредитні ноти (credit linked notes, CLN) - боргові цінні папери, що випускаються на міжнародному ринку капіталу спеціально створеної іноземною компанією (емітентом), що надає кредит російської компанії-позичальнику або її афілійованій іноземній структурі.

Криза підприємства - незапланований і небажаний, обмежений за часом процес, який в змозі істотно перешкодити або навіть зробити неможливим функціонування підприємства. Вид знаходяться під загрозою основоположних (концептуальних) цілей підприємства і розмір цієї загрози визначають силу кризи.

Лізинг - особлива форма фінансування основного капіталу підприємства, що не є його власністю, коли орендодавець зобов'язується придбати у власність вказане орендарем майно у певного продавця і надати орендареві це майно за плату в тимчасове володіння і користування *для* підприємницьких цілей.

Ліквідність активу - здатність активу звернутися в грошові кошти. Ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду часу, протягом якого це звернення може бути зроблене. Чим коротший період, тим вище ступінь ліквідності даного виду активів.

Ліквідність балансу - ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у грошову форму відповідає терміну погашення зобов'язань.

Міра ризику - абсолютна (відносна) величина або імовірнісний показник можливих результатів господарської діяльності економічного суб'єкта в заданих умовах протягом певного періоду часу в майбутньому.

Модель оцінки капітальних активів (capital asset pricing model, CAPM) - модель визначення необхідної прибутковості акціонерного капіталу, яка розраховується шляхом підсумовування безризикової процентної ставки і додаткової премії за ризик, одержуваної в результаті множення середньоринкового винагорода інвестора (винагорода за інвестування із середнім ступенем ризику) на бета-коефіцієнт, що характеризує рівень систематичного ризику, пов'язаний з вкладеннями в конкретний проект.

Податковий щит - додатковий грошовий потік, що виникає у підприємства у зв'язку з використанням позикового фінансування. Виникнення податкового щита і його величина обумовлені нормами, відповідно до яких в конкретній країні відсотки за користування позиковими коштами дозволяється віднімати з оподатковуваного прибутку.

Несистематичний (специфічний, диверсифікуємий) ризик - ризик, властивий конкретному об'єкту інвестування або діяльності конкретного інвестора. Він може бути пов'язаний з некваліфікованим керівництвом підприємством; посиленням конкуренції в даному сегменті ринку; нераціональної структурою капіталу. Несистематичний ризик може бути відвернений за рахунок диверсифікації та ефективного управління проектом.

Облігація - цінний папір емісійного характеру, письмове боргове зобов'язання, в якому емітент зобов'язується виконати певну умову - зворотної виплати отриманої грошової суми і встановленого процентної винагороди. Характеризується інвестиційними якостями: надійністю, прибутковістю, ліквідністю.

Оборотний капітал (оборотні активи, оборотні кошти) - мобільні активи в грошовій формі або у вигляді матеріальних запасів, які можуть бути звернені в кошти протягом одного виробничого циклу.

Операційна діяльність - основний вид діяльності підприємства, з метою здійснення якої вона створена.

Операційний важіль - можливість отримання більшого чи меншого зміни прибутку при одному і тому ж зміні виручки. Залежить від частки постійних витрат у загальних. Чим більше операційний важіль, тим вище діловий ризик.

Опціон - цінний папір, похідний фінансовий інструмент, результат опціонного контракту, відповідно до якого один з його учасників набуває право покупки або право продажу якоїсь кількості цінних паперів за обумовленою ціною протягом деякого періоду часу, а інший учасник за грошову премію зобов'язується при необхідності продати або купити цінні папери за визначеної договором ціною. Опціон - спекулятивна цінний папір, що є об'єктом активної торгівлі на фондових біржах та позабіржовому ринку.

Період повернення (термін окупності) інвестиційного проекту (payback period) - календарний проміжок часу від моменту первинного вкладення капіталу в інвестиційний проект до моменту часу, коли наростаючий підсумок сумарного чистого доходу (чистого грошового потоку) стає рівним нулю. Інвестиційна пропозиція розглядається, якщо його термін окупності менше максимально допустимого інвестором кількості років.

Планування - процес розробки та прийняття цільових установок кількісного і якісного характеру і визначення шляхів найефективнішого їх досягнення. Ці установки, що розробляються найчастіше у вигляді дерева цілей, характеризують бажане майбутнє і по можливості чисельно виражаються набором показників, ключових для даного рівня управління.

Платоспроможність підприємства наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів в кількості, достатній для розрахунків за кредиторською заборгованістю, що вимагає негайного погашення.

Показники ліквідності (liquidity ratios) - показники, що характеризують здатність підприємства розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями.

Показники оборотності (turnover ratios) - показники, що характеризують здатність підприємства управляти активами і оборотним капіталом.

Показники рентабельності (profitability ratios) - показники, що характеризують ефективність управління компанією, вимірювану як прибутковість.

Показники ринкової вартості (market value ratios) - велика група показників, які використовуються зовнішніми користувачами інформації (інвесторами) і характеризують інвестиційну привабливість компанії. Розрахунок цих показників не представляє труднощі для котируються на ринку публічних компаній, однак для закритих форм бізнесу показники ринкової вартості можуть використовуватися з застереженнями.

Показники фінансової стійкості, або коефіцієнти фінансового важеля (leverage ratios) - показники, націлені на вимірювання здатності підприємства виконувати свої довгострокові фінансові зобов'язання. У найбільш загальному вигляді ці показники порівнюють балансову вартість зобов'язань компанії з балансовою вартістю її активів або власного капіталу.

Політика управління дебіторською заборгованістю - складова частина загальної політики управління оборотним капіталом, що полягає в оптимізації загального її розміру та забезпечення своєчасної її інкасації.

Політика управління грошовими активами - частина загальної політики управління оборотним капіталом, яка полягає в організації їх ефективного обороту та оптимізації їх загального залишку для забезпечення постійної платоспроможності підприємства.

Політика управління запасами - складова частина загальної політики управління оборотним капіталом, що полягає в оптимізації загального розміру і структури запасів товарно-матеріальних цінностей з позиції найбільш ефективного здійснення операційного циклу.

Політика управління оборотним капіталом - частина загальної політики управління використанням операційного капіталу, що полягає в його ефективному інвестуванні в оборотні активи та раціоналізації їх обороту.

Прибуток - основне джерело власних коштів підприємства, який можна розглядати як результат його діяльності та основу для подальшого розвитку.

Рациональний інвестор - інвестор, який максимізує очікувану корисність і не змінює

своїх переваг щодо цільової функції, а також не схильний до ризику (тобто вимагає компенсації за підвищений ризик). При цьому ігнорується психологія інвесторів, їх соціокультурні національні відмінності.

Регулярний менеджмент - система управління економікою підприємства, що забезпечує ефективне функціонування всіх підсистем і запобігання критичних відхилень у діяльності підприємства і включає в себе механізми планування, обліку, контролю та прийняття управлінських рішень.

Релевантні грошові потоки - різниця між перспективним рухом готівки, пов'язаних з реалізацією проекту, і бути ним за відсутності проекту. Оскільки релевантне рух готівки визначається змінами (приростами) капіталу, його також називають **ПРИРОСТНОЙ рухом готівки**, пов'язаним з проектом. При оцінці проекту приростное рух готівки включає в себе будь-які і всі зміни в перспективних грошових потоках компанії, безпосередньо пов'язані з реалізацією проекту. Звідси випливає висновок, що будь-які руху готівки, що існують незалежно від прийняття або відхилення проекту, є несуттєвими.

Рентабельність інвестицій (returns on investments) - показник, що характеризує "віддачу", ефективність використання інвестиційних ресурсів. Визначається як відношення одержуваної середньорічного прибутку до обсягу використовуваного капіталу. Цей обсяг може бути виражений або величиною авансированого капіталу (у більшості випадків він дорівнює вартості придбаної! Про інвестиційного об'єкта). або величиною середнього пов'язаного капіталу за період експлуатації інвестиційного об'єкта.

Сила інтегрального важеля (degree of integral market) - відносна зміна чистого прибутку на одну акцію на кожен одиницю щодо зміни виручки. Використання інтегрального важеля у фінансовому менеджменті дозволяє встановити точне вплив змін в обсягах продажів на чистий прибуток акціонерів. Підбираючи різні поєднання операційного та фінансового важеля, можна отримати максимальний прибуток при допустимому ризику або мінімізувати ризик при заданій прибутку.

Сила (ступінь) операційного важеля (degree of operating leverage) - відносна зміна прибутку (відсотка) при зміні обсягу продажів (виручки).

Сила (ступінь) фінансового важеля (degree of financial leverage) - зміна чистого прибутку, що належить акціонерам, викликане зміною прибутку до виплати податків і відсотків (являє собою відповідний коефіцієнт еластичності).

Синдиковані банківські кредити - інвестиційні кредити, в яких контрагентом (інвестором) компанії-позичальника виступають декілька банків, організованих в пул на чолі з організатором позики.

Систематичний (ринковий, недіверсифікуємий) ризик - ризик, що виникає для всіх учасників інвестиційної діяльності та форм інвестування. Визначається зміною стадій економічного циклу, змінами податкового законодавства та іншими факторами, на які інвестор вплинути при виборі об'єкта інвестування не може.

Сукупна прибутковість акціонерів (total shareholders return) - довгостроковий вимір фактично отриманих інвестором ефектів за весь час володіння акціями.

Порівнянність інвестиційних проектів - умова, яка означає, що всі показники розглянутих проектів, за винятком враховуються при визначенні обраного в якості критерію показника (прибуток, витрати, рентабельність), повинні бути однакові. В іншому випадку оптимальне значення критеріального показника по одному з проектів може виявитися не відповідним найкращому варіанту, оскільки при проведенні аналізу не були враховані

відмінності.

Середньозважена вартість капіталу (weighted average cost of capital) - модель оцінки вартості капіталу компанії з урахуванням структури фінансування. Вартість капіталу розраховується як вартість його елементів (власного і позикового капіталу), помножена на їх частку в структурі капіталу підприємства.

Середньорічна прибуток (average profits), *AP*, - показник, який визначається як різниця між середньорічним доходом *ATR* (average total revenues) і середньорічними витратами *ATC* (average total costs), пов'язаними з реалізацією кожного інвестиційного проекту.

Середнє очікуване значення (математичне очікування) випадкової величини *X* - показник, який виражається в грошових одиницях, позначається *MX* і обчислюється як середньозважене для всіх різних її значень, де ймовірність кожного значення використовується як вагового коефіцієнта.

Середньоквадратичне відхилення - найбільш поширений показник оцінки рівня ризику. Характеризує середню величину абсолютних відхилень значень дохідності від математичного очікування.

Статичні методи інвестиційних розрахунків - методи, використовувані, якщо інвестиційний проект носить короткостроковий характер (менше одного року, інвестиційні витрати здійснюються на початку періоду, результати проекту визначаються на кінець періоду), а також у тому випадку, коли довгостроковий інвестиційний проект позбавлений значної динаміки показників і його, без шкоди для достовірності, можна описати середньорічними показниками. Статичні методи інвестиційних розрахунків засновані на проведенні порівняльних розрахунків прибутку, витрат або рентабельності та виборі інвестиційного проекту на основі оптимального значення одного з цих показників, які даному випадку розглядаються як короткострокової мети інвестора.

Вартість капіталу - ціна, за якою власники фінансових ресурсів готові надавати їх підприємству (прибутковість інвестицій власників капіталу). З іншого боку, вартість капіталу - це плата компанії за залучені джерела фінансування.

Структуровані кредити - форма кредиту, подразумевающая наявність декількох (або навіть багатьох) інвесторів для корпоративного позичальника, а також допоміжних компаній, що беруть участь у підготовці кредитного продукту. Крім того, деякі інструменти зовнішнього фінансування можуть бути структуровані у вигляді об'єкта цінного паперу, тобто пройти процес сек'юритизації боргу.

Поточна (сучасна, наведена) вартість грошових коштів (present value) - сьогодення вартість сум, які будуть отримані в майбутньому (через певний період часу). Розрахунок поточної вартості грошових сум здійснюється на основі коефіцієнта дисконтування.

Поточні зобов'язання (короткострокова кредиторська за ність, короткострокові пасиви) - заборгованість, період погашення якої не перевищує одного року.

Точка беззбитковості (break-even point), *BER*, - обсяг реалізації продукції (робіт, послуг) проекту, при якому валова виручка від реалізації (*77C*) стає рівною валовим витратам (*MC*).

Статутний капітал - сума вкладів засновників підприємства; величина створюваних ресурсів, що відображаються у статуті підприємства.

Факторинг - довгострокове угоду, за якою посередник - фактор набуває рахунки

дебіторів підприємства, приймає на себе ризик неплатежу але будь-якого з рахунків і відповідає за забезпечення надходження грошей на сплату. Фактор також проводить перевірку кредитоспроможності всіх клієнтів.

Фінансова стратегія - визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найбільш ефективних способів її досягнення. На основі фінансової стратегії визначається фінансова політика підприємства за конкретними напрямками фінансової діяльності: податкової, амортизаційної, дивідендної, емісійної і т.д.

Фінансова стійкість - комплексне поняття, що означає такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, яке гарантує і забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах припустимого рівня ризику.

Фінансовий аналіз - велика область дослідження, що включає в себе наступні основні напрямки: аналіз фінансової звітності (у тому числі аналіз коефіцієнтів), комерційні обчислення (фінансову математику), формування прогнозової звітності, оцінку інвестиційної привабливості компанії з використанням порівняльного підходу, заснованого на фінансових показниках.

Фінансовий менеджмент - управління фінансами, тобто процес управління грошовим обігом, формуванням і використанням фінансових ресурсів підприємства. Це також система форм, методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється управління грошовим обігом і фінансовими ресурсами.

Фінансовий план - документ, що характеризує спосіб досягнення фінансових цілей компанії і погоджує її доходи та витрати.

Фінансовий важіль (фінансовий леверидж) - можливість збільшити прибуток підприємства шляхом використання позикових коштів. У загальному випадку до фінансовому важелю відносять всяке, в тому числі негативне, вплив позикових коштів на прибутковість підприємства.

Фінанси - система грошових відносин, що виражається в освіті доходів (грошових фондів, ресурсів), здійсненні витрат (розподілі і перерозподілі фондів, ресурсів), контролі ефективності названих процесів.

Фінанси підприємства - система відносин з приводу формування грошових доходів і накопичень, їх розподілу (виконання зобов'язань перед державою, фінансово-кредитною системою, контрагентами, матеріальне стимулювання працівників підприємства, винагорода власників, використання коштів на розширене відтворення) і контролю доцільності та ефективності цих процесів.

Цільова структура капіталу - структура, котру менеджмент підприємства прагне підтримувати постійною протягом тривалого періоду часу.

Ціннісно-орієнтований менеджмент (value-based management, VBM) - концепція управління підприємством, суть якої полягає в тому, що управління має бути націлене на забезпечення зростання ринкової вартості компанії та її акцій. Таким чином, всі устремління компанії, аналітичні методи і прийоми менеджменту мають бути спрямовані на одну спільну мету: допомогти компанії максимізувати свою вартість, будуючи процес прийняття управлінських рішень на ключових факторах вартості.

Чистий дисконтована (поточна) вартість (net present value of cash flows), NPV - різниця між ринковою вартістю проекту і витратами на його реалізацію. Являє собою суму дисконтованих по роках грошових потоків за всі періоди реалізації проекту. Інвестиційна

пропозиція слід розглядати, якщо чиста дисконтована вартість проекту позитивна. У разі якщо чиста поточна вартість проекту менше нуля, проект повинен бути відхилений. З декількох альтернативних проектів слід вибирати той, у якого при інших рівних умов більше чиста поточна вартість.

Чистий грошовий потік компанії, *NCFif* - різниця між припливом і відтоком грошових коштів від усіх видів її діяльності (операційної, інвестиційної та фінансової).

Чистий оборотний капітал (net working capital), *NWCf* - показник, що характеризує співвідношення між поточними активами і зобов'язаннями і чисельно дорівнює різниці між ними. Величина чистого оборотного капіталу в значній мірі визначається складом і величиною оборотних коштів. Багато компаній відчують труднощі з чистим оборотним капіталом, бо його недолік може привести до ліквідації компанії. Рівень чистого оборотного капіталу тісно пов'язаний як з ризиком, так і з рентабельністю діяльності компанії. Чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами *OA* (operating assets) і короткостроковими зобов'язаннями *CL* (current liabilities) на певну дату.

Чистий операційний цикл (net operation cycle period), *NOCP*, кількість днів, на яку компанії в середньому необхідно фінансування оборотного капіталу. Дорівнює сумі періодів обороту запасів і дебіторської заборгованості.

Чистий фінансовий цикл (net financial cycle period), *NFCP*, - показник, який розраховується шляхом вирахування з чистого операційного циклу періоду оборотності кредиторської заборгованості.

Економічна додана вартість (economic value added), *EVA*, - різниця між рентабельністю активів, створених за допомогою залученого ззовні капіталу, і вартістю капіталу компанії. Рентабельність інвестованого капіталу повинна бути більше, ніж вартість залученого капіталу.

Ефект фінансового важеля - зростання (у загальному випадку - зміна) рентабельності власного капіталу внаслідок відмінностей між рентабельністю активів і скоригованого ставкою по кредитах.

7.3 Рекомендована література Основна

1. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. Посібник. Харків, 2014. 537 с.
2. Бланк І.О Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Київ: Ельга, 2018. 724с.
3. Кашена Н.Б. Інвестиційний аналіз : навч. посібник Харків : ХДУХТ, 2018. 244 с.
4. Кашена Н.Б. Фінансова діагностика : навч. посібник. Харків : ХДУХТ, 2018. 196 с.
5. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник для ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 518 с.
6. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Херсон: Олді-шіюс, 2019. 256 с.
7. Лапіна І.С., Гончаренко О.М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Одеса: Атлант, 2016. 313 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6001/.../Фінансовий%20менеджмент.р.
8. Ставерська Т.О., Андрющенко І.С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах: навч. Посібник. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2013. 146 с.
10. Фінансовий менеджмент: підручник / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 344 с.
11. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>.
12. Фінансовий менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. / за заг. ред. І.Г. Ганечко, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць та ін. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 244 с.
13. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2013. 375 с.
14. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. Васьківська К. В., Сич О. А. Львів: «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/посібник-ФМ-30.pdf>

Допоміжна література до всіх тем курсу:

15. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. Н.Б. Кашена. Харків: ХДУХТ, 2013. 396 с.
16. Антикризове фінансове управління підприємством: навч. посібн. / під ред. С.Я. Салиги. Київ: ЦУЛ, 2015. 208 с.

17. Бердар М.М. Фінансовий контролінг як складова системи управління стійким розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. № 18. 2017. С. 33-37. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.investplan.com.ua/pdf/18_2017/8.pdf
18. Білик М.А., Беялов Т.Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посібник. Київ: Пантот, 2015. 436 с.
19. Биба В.В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка та держава*. № 5. 2015. С. 110-113 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2015/26.pdf
20. Близнюк О.П., Іванюта О.М. Ринок фінансових послуг: навч. посібник для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «управління та адміністрування». Харків : ХДУХТ, 2017. 255 с.
21. Борзенко В.І. Антикризове управління: навч. посібник. Харків: Видавництво Іванченко І.С., 2016. 232 с.
22. Буди́ко О.В. Фінансова звітність як джерело для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. № 1. 2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1721>
23. Букало Н.А. Роль фінансової звітності в управлінні підприємством [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/10380/1/%D0%91%D1%83%D0%B%D0%B0%D0%BB%D0%BE%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf>
24. Бутинець Ф.Ф., Шигун М.М. Моделі і методи прийняття управлінських рішень в аналізі і аудиті: навчальний посібник. Житомир: ЖДТУ, 2004. 352 с.
25. Бутко А.Д., Заремба О.О. Методи і моделі прийняття управлінських рішень в аналізі та аудиті: навч. посібник. Київ: КНТЕУ, 2018. 323 с.
26. Вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://economics.studio/finansovyiy-meneditment/vimogi-informatsiyogo-zabezpechennya-59069.html>
27. Внутрішній фінансовий контроль: навч. посібник для студ. спец. 8.03050901, 7.03050901 «Облік і аудит» ден.і заоч. форми навч. / за заг. ред. Л.О. Сухарева, Я.І. Глушенко. Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. 181 с.
28. Гайбура Ю.А., Загнітко Л.А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства. *Економіка і суспільство : Вісник Мукачівського держ. ун-ту*, 2017. Вип. 9. С. 968-974 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/167.pdf
29. Гаркуша Н.М. Інвестиційний менеджмент: навч. посібник. Харків: ХДУХТ, 2019. 347 с.
30. Гаркуша Н. М. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник у структурно-логічних схемах і таблицях. Харків, 2012. 223 с.

31. Давиденко Н.М. Організаційне забезпечення фінансового менеджменту на підприємстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://visnyk-ekon.uzhnu.edu.ua/article/view/137278>
32. Демчук Н.І. Стратегічне планування та розвиток інвестиційної діяльності харчових підприємств : монографія. Херсон: Айлант, 2013. 344 с.
33. Добринь С.В. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Ефективна економіка*. № 5. 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4073>
34. Євтух О.Т., Євтух О.О. Ризик-менеджмент через призму фінансів. *Вісник ун-ту банківської справи НБУ*. 2013. № 3. С. 22-25.
35. Євтух О.Т. Фінансовий менеджмент: для магістрів і не тільки : навч. посібник. Київ: ЦНЛ, 2011. 408 с.
36. Іванієнко В.В., Отенко В.І. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. Харків : ИД «ИНЖЕК», 2012. 304 с.
37. Інвестиційний менеджмент: методика розв'язання практичних завдань: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 220 с.
38. Карпенко О.А. Основи антикризового управління: навч. посіб. Київ: Вид-во НАДУ, 2016. 208 с.
39. Ковальчук С.П. Факторні системи як елемент аналітичного забезпечення фінансового менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. № 6. 2018. С. 13-17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2018/4.pdf
40. Крайник О.П., Клепикова З.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: «Дакор», 2010. 260 с.
41. Красношопка В.В., Моргун О.В. Фінансові стратегії у контексті антикризового управління. *Ефективна економіка*. № 2. 2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1834>
42. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Кондор, 2018. 366с.
43. Мельничук Г.С. Теоретичні засади розробки механізму управління формування прибутку підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016. Вип. 4. С. 458-462 [Електронний ресурс]. Режим доступу: global-national.in.ua/archive/14-2016/93.pdf
44. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 468 с.
45. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посібник. К.: КНЕУ, 2014. 412 с.
46. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2013. 407 с.
47. Туболець І.І., Демчук Н.І. Теоретичні аспекти комплексного аналізу фінансової звітності підприємства. *Агросвіт*. № 4. 2012. С. 44-48 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/4_2012/10.pdf

48. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 355 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/17507/1/I_Zelisko_UFS_FITU.pdf
49. Управління фінансовими ризиками: навч. посібник для ВНЗ. Київ: Знання, 2010. 598 с.
50. Управління фінансовими ризиками: навч. посібник. Львів: Растр-7, 2016. 318 с.
51. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібник. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2017. 185 с.
52. Управлінський аналіз: навч. посібник / за заг. ред. З.В.Герасимчук. Луцьк: «Вежа», 2013. 998 с.
53. Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія. /за ред. І.О.Бланка. Київ: КНТЕУ, 2011. 344 с.
54. Фінансовий менеджмент в транзитивній економіці: питання теорії та методології : монографія / за заг. ред. О.В. Ітигіна. Одеса: Поліграф, 2018. 236 с.
55. Штангрет А. М. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. Київ : Знання, 2007. 335 с.
56. Яремко І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій: монографія. Львів: Каменярь, 2009. 176 с.
57. Ясищена В.В., Пославська В.І. Систематизація основних елементів управління грошовими потоками підприємства. *Економічний простір*. 2016. № 106. С. 241-254. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/ecpros201610625.pdf>
58. Ястребова О.В. Методика фінансового планування та прогнозування на підприємстві. *Економічна наука. Серія «Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 1. С. 75-78.

7.4. Інформаційні ресурси

(нормативна база, джерела Інтернет, адреси бібліотек тощо)

1. Сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>
2. Сайт Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>
3. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.gov.ua>
4. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
5. Сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sfs.gov.ua>
6. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>

7. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>

8. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>

8. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Форми занять	Наявне матеріально-технічне забезпечення	Необхідне ¹ матеріально-технічне забезпечення
Лекція	власний або кафедральний ноутбук	проектор, інтерактивна дошка, фломастери до неї, приміщення з доступом до Інтернету
Практичне заняття	наочні та роздаткові матеріали	переносна дошка з відривними листами паперу, доступ до Інтернету
Семінарське заняття		
Лабораторне заняття		